

## Over de geschiedenis van de Zeeuwse knoop of: hoe een knoopje kan rollen : naschrift

Vorige maand heb ik ‘De levens van Jan Six’ (2016, non-fictie) van Geert Mak gelezen. Voor mensen zoals ik die altijd op zoek zijn naar historische sensaties, is het een geweldig boek. Op de achterkant staat: “Dit is het verhaal van Jan Six, zijn familie en zijn vele levens. Zijn portret wordt beschouwd als het mooiste dat zijn vriend Rembrandt ooit heeft gemaakt. (...) De levens van Jan Six beschrijft de reis van een Amsterdamse elitefamilie door vier eeuwen geschiedenis. Het is tegelijk het verhaal van de stad en tijdgeest, van ambities en beperkingen, van grandeur en de eeuwige angst voor de neergang.”

### Hanger 1645-1700

In dit boek, op pagina 37, staat een foto van ‘Chloris’, een klein portret van een onbekende dame, van Gerard ter Borch (Privé Collectie Six). Zij draagt een broche met hanger. Het beeld is te klein om exact te kunnen zien wat de hanger is. Maar het is heel verleidelijk om een gelijkenis te ontwaren met het ontwerp van de Zeeuwse knoop.

Aanvankelijk leek het er op dat onze knoop vanaf 1700 in Nederland geïntroduceerd, gemaakt en gedragen werd. Met waarschijnlijk een Spaanse oorsprong, mogelijk Joods. Echter, het kleine portret van Chloris is ouder dan 1700, dus haar broche kan nog ouder zijn. In het boek van Geert Mak las ik dat het portret mogelijk is geschilderd na 1645. Dit kan een bevestiging zijn dat ook de Zeeuwse knoop hier in de 2e helft van de 17e eeuw ín zwang raakte.

### Officiersuniform 1670 – 1681

Tussen 1670 en 1681 schilderde Gerard ter Borch ook een ‘Jacob de Graeff in officiersuniform’. Op dit uniform zijn rijen met decoratieve zilveren knopen bevestigd.



*Rijen gouden en zilveren knopen te zien op het portret van Michiel de Ruyter, 1667*



*Ferdinand Bol schildert in 1667 een zee-overste met rijen knopen aan zijn uniform.*

### **Uniform luitenant-admiraal 1667**

Op de kleding van Michiel de Ruyter en op die van een zee-overste (hierboven een foto van beide portretten van Ferdinand Bol uit 1667) zien we eveneens rijen respectievelijk gouden en zilveren knopen. (Collectie Rijksmuseum Amsterdam, [Michiel de Ruyter als luitenant-admiraal, Ferdinand Bol, 1667](#), [Portret van een zee-overste, waarschijnlijk vice-admiraal Aert van Nes \(1626-1693\), Ferdinand Bol, 1667](#))

### **Spaanse afkomst**

De tweede helft van de 17e eeuw, van onze Gouden Eeuw, lijkt de periode te zijn waarin verschillende soorten decoratieve gouden en zilveren knopen mode werden voor degenen die het zich konden veroorloven. Ik vermoed dat er in die tijd weinig behoefte was om sieraden te dragen (inclusief gouden en zilveren knopen) die direct van de vroegere Spaanse bezetter afkwamen (de Tachtigjarige Oorlog eindigde immers nog maar kort tevoren, in 1648). Er moeten in elk geval ook nieuwe ontwerpen zijn gemaakt. Het is in theorie echter mogelijk dat de uit Spanje afkomstige Zeeuwse knoop in de tweede helft van de 17e eeuw met name via handelsactiviteiten werd geïntroduceerd door Sefardische Joden uit Amsterdam en Middelburg. En vervolgens evolueerde tot het streeksieraad zoals we dat nu kennen.

Trude de Reij, Middelburg, 11 juni 2017

[ordezeeuwseknop@zeelandnet.nl](mailto:ordezeeuwseknop@zeelandnet.nl)

English translation : [the-history-of-the-filigree-zeeland-button-by-trude-de-reij-epilogue](#) (pdf-bestand)

### **Meer informatie:**

Dit is een gastblog van een couch traveler. Trude de Reij heeft de verre geschiedenis van de Zeeuwse knop onderzocht. Zij publiceert dit onderzoek op uitnodiging van ZB| Planbureau en Bibliotheek van Zeeland. Lees ook:

[Deel 1](#)

[Deel 2](#)

[Deel 3](#)

[Deel 4](#)

[Deel 5](#)

[Deel 6](#)

[Deel 7](#)

Tags: [geschiedenis Zeeuwse knoop](#), [Zeeuws knopje](#)

Deze reactie is geplaatst op woensdag, 21 juni 2017 om 11:03 in de categorie [Zeeuwse knoop](#). U kunt alle reacties hierop volgen via de [RSS 2.0](#) feed. U kunt [reageren](#), of [linken](#) vanaf uw eigen site.

## 2 Responses to “Over de geschiedenis van de Zeeuwse knoop of: hoe een knoopje kan rollen : naschrift”

1. [Over de geschiedenis van de Zeeuwse knoop of: hoe een knoopje kan rollen : naschrift – BX Radio](#) schreef:

[21 juni 2017 om 21:28](#)

[...] Klik hier om verder te lezen op site van bron Andrea [...]

2. [naschrift « ZB| Planbureau en Bibliotheek van Zeeland – BEVELAND NIEUWS](#) schreef:

[21 juni 2017 om 12:05](#)

[...] 21 juni 2017 om 11:03 in de categorie Zeeuwse knoop. U kunt alle reacties hierop volgen via de RSS 2.0 [...]